

TORTOSA AMB EL TEATRE ÀRAB

Xavier Padullés

La cultura *jiddisch*, molt lligada a la tradició del Talmud, entén l'existència des de diversos mons paral·lels que es poden juxtaposar en un mateix espai-temps. La vida i el més enllà són un tot complementari que alhora es determinen per bé o per mal. *El Dibbuq: entre dos mons*, de Xalomon An-Ski, és una de les obres clàssiques del teatre jueu pel fet que sap mostrar de manera tragicòmica i des d'un realisme costumista aquests dos mons (el físic i el metafísic) emmarcats dins d'una «història d'amor i d'ànimes errants en el marc d'una comunitat hassídica de l'est d'Europa».

El Dibbuq, sota producció de l'Aiet, va ser presentat en format de lectura dramatitzada amb direcció de Moisès Maicas el dissabte 27 de novembre a les 19:30 al Saló del Polvorí del castell de la Suda. Tot i la dificultat que representa trobar una certa unitat de to entre trenta recitadors de diverses escoles i procedències, la lectura va acabar essent molt acurada. Podríem destacar, entre d'altres, les interpretacions de Mercè Lleixà (en el paper de Frade, la dida) o Enric Majó, molt convincent en el personatge de rabí (Reb Sénder de Brínits). Com a curiositat, cal fer notar que Ricard Salvat llegí les acotacions, fent-nos recordar en el seu estil característic la millor època de l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual. D'altra banda, i a causa del desconeixement a casa nostra d'aquest tipus de textualitat, cal agrair el fet que es presentés l'obra de manera íntegra, sense cap tall (de la traducció, se n'ocupà Anna Soler Horta). Tampoc podem deixar de fer esment de les parts musicals, a càrrec de Genís Mayola (direcció i adaptació musical), Antònia Escalas (violinista), Lurdes Fabrés i Magda Huguet (cantants), perquè hi van aportar el contrapunt musical amb melodies de la litúrgia jueva. És, doncs, un text que cal que sigui redescobert a casa nostra. Aquesta primera aproximació, tanmateix, va ser molt instructiva.

Dues hores i mitja més tard que *El Dibbuq*, fou presentat al teatre auditori Felip Pedrell *Lailat imbrat araq* ('Nits d'una dona insomne'), de Rashid Boudjedra. Aquest espectacle és un monòleg d'una metgessa que se sent víctima de la societat masclista argelina. A partir d'una dramaturgia realista, a voltes poètica a la manera del gran escriptor d'aquell país Kateb Yacine, l'espectacle reflexiona sobre les dificultats del fet de ser dona al món àrab, des de les relacions de gènere fins a la dificultat d'accedir a estudis superiors per després poder exercir un ofici sense patir el menyspreu dels homes. És un text que posa en crisi els valors tradicionalistes d'aquella societat en aspirar a l'emancipació de la dona. Els quaranta-cinc minuts d'espectacle van saber a poc, creiem que la temàtica dóna més de si des del punt de vista textual. D'altra banda, podem destacar una posada en escena sensitiva a la manera onírica del teatre o la literatura àrabs, essent ben interpretada per Sonia Mekkiou, la qual feia les funcions de directora.

Aquell mateix dia, a les 12 de la nit, a l'interior de l'antic escorxador modernista de Tortosa es va oferir *Morir a Bagdad*, un espectacle de Josep Rodri que anteriorment havia estat presen-

Mercè Lleixà i Marta Domingo durant la lectura dramatitzada d'El Dibbuq: entre dos mons, de Xalomon An-Ski, el 27 de novembre de 2004.
(Joan Carles Prats)

tat al Festival de Teatre Internacional de Sitges i al Centre de Cultura de Barcelona. Aquest espectacle col·lectiu és una de les més corprenedores creacions de l'escena catalana del 2004 a causa de la manera en què és presentada la destrucció i la mort d'una gent i d'un país (Bagdad, l'Iraq) a mans de les tropes invasores nord-americanes. Més de quaranta actors i actrius representen el paper de cadàvers (de diverses classes socials i edats) dins dels taüts respectius i reciten, sense moure's del lloc, els darrers instants de la seva vida abans de morir; sempre de manera absurda, a mans d'una bomba o una bala percutida per un soldat. Aquest muntatge parla sobre qüestions tan elementals com els drets humans, i com aquests drets perden el seu valor davant de la màquina de destrucció massiva que representa una guerra qualsevol per culpa d'interessos politicoeconòmics. El marc on es va desenvolupar *Morir a Bagdad* era immillorable, perquè els taüts s'estenien per les dues naus d'un escorxador l'interior del qual està en obres. Amb l'única il·luminació d'unes lots, hom tenia la sensació d'estar dins d'un dipòsit de cadàvers després d'un cataclisme. Hom tenia la sensació de viure un malson, el malson del món contemporani, la

rapinya fonamentada en la destrucció de comunitats, cultures i, el que és més greu de tot, persones.

Amb aquests tres espectacles presentats en un sol dia vam poder fer un tast de tres realitats ben diferents: el xoc de civilitzacions a causa de l'agressió contínua d'Occident sobre el món àrab (*Morir a Bagdad*), la situació d'opressió de la dona en el món àrab (*Nits d'una dona insomne*) i la tan desconeguda a casa nostra cultura *jiddisch*. Diverses realitats que tenen un espai comú pròxim, la Mediterrània, però que alhora són tan allunyades des del punt de vista cultural i polític. La virtut del teatre està precisament en el poder d'aproximar aquestes realitats, perquè la multiculturalitat ens ajuda a ser més solidaris i cosmopolites.

No podem deixar d'esmentar el recital de poemes ofert pel poeta Andreu Subirats a la Sidreria Amets. El repertori va ser un gresol, senzill però entenedor, de la poesia àrab clàssica i contemporània. Destaquem el fet de voler recuperar i reivindicar el poeta àrab tortosí Abu Bakr al-Turtusi (Tortosa 1059-Alexandria 1126), al capdavant és part de la història de Catalunya i algun dia hauria de formar part, d'una manera o d'altra, del nostre patrimoni líric. Com a curiositat,

Andreu Subirats en un moment del Recital de poemes àrabs, el 26 de novembre de 2004.
(Joan Carles Prats)

Morir a Bagdad, espectacle del col·lectiu Teatre Per la Pau, el 27 de novembre de 2004.
(Joan Carles Prats)

esmentem l'aportació inesperada d'actors àrabs del festival, els quals van donar una nota de color en recitar poemes antics i moderns en la seva llengua original.

El diumenge al matí al Teatre Auditori Felip Pedrell es va oferir l'espectacle infantil *Sasif i la bruixa Jaravulà*, de Josep Vila, amb direcció de David Beltran. L'obra tracta sobre Aliv i les seves aventures màgiques pel desert. Finalitzada la narració, Aliv ajudat pels personatges del conte explica com viu la gent del desert, la seva cultura, els animals, etc. Aquest és un muntatge interpretat únicament per un sol actor; Òscar Gallart, el qual va interactuant amb una pantalla de vídeo on es projecten imatges digitals amb estètica de titelles. El millor que podem dir és que la mainada, tot aprenent, va passar una bona estona.

Com a conclusió, aquest cronista només pot afirmar que el Festival Entre Cultures s'ha de continuar celebrant, perquè en aquests temps multiculturals (la mateixa Tortosa és un gresol històric i contemporani de diverses societats) aquest tipus d'esdeveniments ajuden a entendre millor altres civilitzacions tan pròximes. Iniciatives com aquesta trenquen amb l'etnocentrisme (també en els festivals) que quasi sempre patim els europeus. És bo difondre el teatre que altres civilitzacions ofereixen, ja que potser algun dia serviran per enriquir el nostre patrimoni cultural com en el passat medieval ho van fer els jueus i els sarraïns.